

Rettelsesblad

Rettelsesblad til Økonomiudvalgets møde den 3. december 2019

2. december 2019

Sagsnummer
2019-0302914

Dokumentnummer
2019-0302914-22

Sagsbehandler
Sofie Wedum Withagen

1. rettelse til Kommuneplan 2019

Nordhavns Naturvenner har indsendt hørings svar nr. 493. Der er sket en administrativ fejl i gengivelsen af deres hørings svar samt besvarelse i hvidbogen for Kommuneplan 2019. På den baggrund er hvidbog samt bilag vedrørende hørings svar opdateret og Økonomiforvaltningen har nedenfor gengivet dette. (se også bilag 2. s. 420).

Det fulde hørings svar fremgår nederst i rettelsesbladet.

	Resumé af hørings svar	Kommentar fra Økonomiforvaltningen
Det grønne	<p>Nordhavns Naturvenner finder det vigtigt, at der i takt med udviklingen af København etableres større samlet naturområder, da det har manglet i de sidste årtiers byudvikling.</p> <p>Her mener Nordhavns Naturvenner, at Ydre Nordhavn er en oplagt placering, der tilbyder gode rammer for en stor naturpark, til glæde for alle københavnere.</p> <p>Nordhavns Naturvenner har udarbejdet et forslag til Naturpark Nordhavn, som ønskes integreret i Kommuneplan 2019, der bl.a. vil kræve en rammeændring.</p>	<p>Økonomiforvaltningen kvitterer for forslaget til Naturpark Nordhavn. Med forslag til Kommuneplan 2019 udlægges et større område i Ydre Nordhavn til offentlige formål (O-ramme), som muliggør anlæggelsen af et stort grønt område på 28 ha. Der er endnu ikke taget stilling til de to grønne områders udformning. Herudover vil det i forbindelse med lokalplanlægningen også blive sikret andre grønne områder i Nordhavn. Det bemærkes, at en naturpark på 100 ha som beskrevet i materialet vil være en udfordring at realisere i henhold til Lov om Cityringen, hvori det fremgår at Københavns Kommune er forpligtet på at planlægge for minimum 2 mio. etagemetre i Ydre Nordhavn.</p> <p>I forslag til Kommuneplan 2019 fremgår det, at udviklingen af byens rekreative faciliteter og grønne områder ses i sammenhæng med befolkningsudviklingen og - sammensætningen.</p>

Center for Byudvikling
Team Planlægning
Københavns Rådhus,
Rådhuspladsen 1
1550 København V

EAN-nummer
5798009800176

		<p>Der henvises i øvrigt til besvarelse af bemærkning nr. 75 og 406.</p> <p>Høringssvaret giver ikke anledning til ændring i Kommuneplan 2019.</p>
Det grønne	<p>Ydermere mener Nordhavns Naturvenner ikke, at kommuneplanen bør tage udgangspunkt i By & Havns strukturplan, da der her er placeret boldbaner, som ikke muliggør en samlet naturpark.</p> <p>Nordhavn Naturvenner er dog enig i, at der er behov for boldbaner i Nordhavn.</p>	<p>Økonomiforvaltningen bemærker, at strukturplanen for Nordhavn fastlægger de overordnede rammer for byudviklingsprojektet, men at disponering af grønne områder, bebyggelse, byrum mv. skal kvalificeres yderligere i masterplaner og lokalplaner for de enkelte holme.</p> <p>Det bemærkes endvidere, at Københavns Kommune løbende udarbejder arealplaner, der skal sikre, at kommunen kan planlægge for kommunale behov som fx boldbaner mv. i rette tid. Økonomiforvaltningen bemærker hertil, at Københavns Kommunes forventede udbygningsbehov frem mod 2030 vil blive opdateret med nyeste tal fra 2019, i alle bydelsafsnit i den politiske hovedstruktur.</p> <p>Høringssvaret giver ikke anledning til ændring i Kommuneplan 2019.</p>

2. rettelse til Kommuneplan 2019

Miljøpunkt Amager har indsendt høringssvar nr. 422. Ved en fejl står der Miljøpunkt Nørrebro i bilag 2. hvidbog for offentlig høring. Bilag 2 er opdateret i overensstemmelse hermed.

Høringssvar til forslaget til Kommuneplan 2019

22. oktober 2019

Nordhavns Naturvenner har udarbejdet et forslag til en naturpark – Nordhavn Naturpark – på Ydre Nordhavn. Vi vil foreslå, at forslaget bliver integreret i kommuneplanen og med rammer i kommuneplanen, som tilgodeser forslaget. Vi vedlægger fil med forslaget. Det er endvidere i papir udleveret til medlemmer af Økonomiudvalget og af Teknik- og Miljøudvalget

Vi finder det vigtigt, at der i takt med byudviklingen etableres større områder med natur. En bydel med f.eks. 40.000 indbyggere, som det har været planlagt til Nordhavn, vil f.eks. skulle have grønne områder på ca. 100 ha, hvis de skal følge gennemsnittet for København. Større naturområder har manglet i de sidste 2-3 årtiers byudvikling.

I Ydre Nordhavn er der gode rammer for en større naturpark, som kan blive til stor gavn ikke kun for dem, der har deres gang i Nordhavn, men for alle i København. Det kan blive en naturpark, der fremmer biodiversiteten – og dermed også en park for flora og fauna.

Forslaget til naturpark indeholder forskellige naturtyper. Først et område med skov, så en åben fælled med spredte træer og en sø, så et søområde (Nordhavnstippen) og til sidst på Nordhavnsstubben (i det nyopfyldte område) strand, strandeng og strandoverdrev. Det er et samlet område og på ca. 100 ha.

Vi har lagt vægt på, at den samlede park går så langt ind mod byen som muligt i forhold de allerede konkrete planer, så der er let adgang til natur for københavnernes. Det skal være en park man kan udfolde sig i med respekt for de rammer, naturen giver. Størrelsen bidrager til, at man kan være og udfolde sig i parken på mange måder. Størrelsen bidrager også til at fremme biodiversiteten.

Det er væsentligt, at naturparken er et samlet naturområde. Det vil blive ødelagt, hvis der placeres boldbaner som i By&Havn forslag til strukturplan. I den placeres boldbaner lige nord for Nordhavnstippen. Boldbanerne vil da adskille naturparkområdet i Nordhavnsstubben fra Nordhavnstippen og det øvrige naturparkareal i Nordhavn Naturpark. Det er derfor vigtigt, at kommuneplanen ikke tager udgangspunkt i By&Havns placering af boldbaner i deres strukturplan for Nordhavn.

Det er en kendt sag, at København generelt er underforsynet med grønne arealer til f.eks. boldspil o.l., rekreativ og aktiv udfoldelse. Det gælder både det uorganiserede såvel som det foreningsorganiserede behov. Vi er derfor enige i, at der er behov for boldbaner i Nordhavn, men finder det ikke hensigtsmæssigt at placere f.eks. boldbaner midt inde i et naturparkområde. De bør placeres bolignært, hvor befolkningen bor og færdes.

Vi vedlægger vores forslag til plan for Nordhavn Naturpark.

Den kan også ses på: <https://nordhavns-naturvenner.dk/>

Nordhavns Naturvenner består af 10 grønne/lokale organisationer: Danmarks Naturfredningsforening København, Østerbro Lokaludvalg, Friluftsrådet København, Dansk Ornitologisk Forening, Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse, NOAH, Verdens Skove, Østerbro Havnekomite, Miljø-punkt Østerbro og Østerbro Lokalråd.

Med venlig hilsen

Knud Erik Hansen
Talsperson for Nordhavns Naturvenner
40 40 43 44 – mail@nordhavns-naturvenner.dk

Nordhavn Naturpark

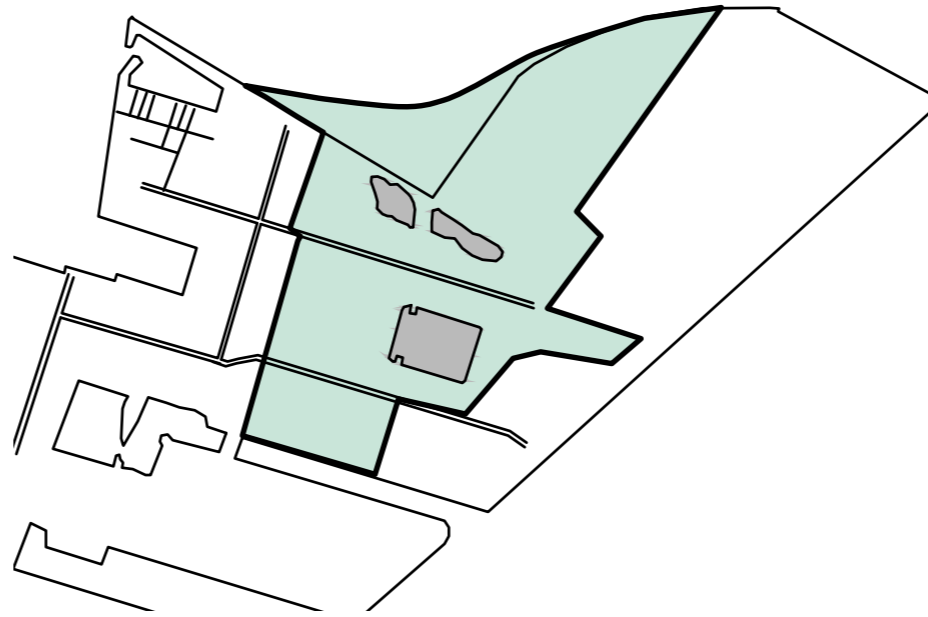
- en unik naturlokalitet i Københavns Kommune

Indholdsfortegnelse

Introduktion	3
Naturtyper ift. biologisk og rekreativ værdi	4
Forslag til nye naturtyper	5
Visualiseringer af fremtidige forhold	6
Konceptsnit, naturtyper	11
Skala ift. Københavnske parker	12
Historiske kort over Nordhavn	13
Ruderalt habitat	14
Biodiversitet	15
Fremtidige naturtyper	16
Bevægelse, aktivitet og ophold	17
Rumlig karakterisering og fremtidige muligheder	18
Værktøjskasse	29
Læskabende vegetation	31
Forstyrrelser og mikroklima	32
Fremtidige interventioner / grøn byggemodning	33
Forslag til midlertidig anvendelse af eksisterende arealer	34
5 vigtige punkter for videre kommunikation	35

Introduktion

- Nordhavn Naturpark er et vigtigt led i udviklingen af Københavns nye, bæredygtige bydel
- Nordhavn Naturpark skal tilbyde store naturoplevelser for alle, herunder fysisk udfoldelse, fordybelse og læring om naturen
- Nordhavn Naturpark vil sikre gode betingelser for dyre- og planteliv og på den måde fremme biodiversiteten i byen
- Nordhavn Naturpark skal tilbyde inspirerende naturformidling
- Nordhavn Naturpark vil sikre, at det rige fugleliv, der allerede eksisterer i Nordhavnsområdet, får mulighed for at udvikle sig yderligere

I 2050 forventes Nordhavn at have 40.000 indbyggere samt 40.000 arbejdspladser.

Vi ved, at grønne friarealer og byparker har stor betydning for både sundhed, livskvalitet og huspriser, men mange små arealer kan ikke gøre det alene. Nordhavn udbygges lige nu som en ny, bæredygtig bydel i København, og der er fantastiske muligheder for at binde bydelen sammen omkring et større naturareal, så alle boliger i fremtiden får direkte adgang til natur eller havudsigt.

Dette forslag tager udgangspunkt i et ønske fra netværket Nordhavns Naturvenner om at placere en større, sammenhængende grøn struktur i Nordhavn, med plads til en vifte af aktiviteter, og med høj biodiversitet, samt at belyse områdets eksisterende kvaliteter.

Københavns Kommune har med deres Strategi for Bynatur i København 2015-2025 fremlagt en vision om at skabe mere bynatur i København. I 2008 var der i København 25 m² offentligt grønt areal per indbygger, et tal, der falder i takt med det stigende indbyggertal.

Tager man udgangspunkt i 25 m² per person, skal der etableres ca. 100 ha grønne områder til Nordhavns 40.000 beboere. By & Havn har i deres seneste udspil anvist et ca. 28 ha stort område ved den planlagte containerterminal til etablering af en ny bypark. Det svarer til knapt 7 m² pr. person, og beboere fra indre Nordhavn skal tilbagelæge 2-3 km for at nå ud til områdets begyndelse.

At etablere en større, sammenhængende grøn struktur i nord-sydgående retning, der forbinder flere naturtyper og har stort rekreativt potentiale, er et relevant bud på en værdifuld grøn lunge, der skalamæssigt passer til den nye bydel, og hvortil der er nem og hurtig adgang for alle Nordhavns beboere.

Ved at starte allerede nu med at bortskaffe hegn og dermed skabe adgang til eksisterende naturområder og bevoksede flader, samt fx ved slåning at anviser stiforløb i den eksisterende vegetation og foretage midlertidige tiltag som forstyrrelser, der kan fremme opvækst af blomstrende urter, eller udså frøblandinger på udvalgte strækninger, kan Nordhavn vokse i borgernes bevidsthed som en ny bydel med stort rekreativt og naturmæssigt potentiale samtidig med, at områdets eksisterende værdier og potentialer bliver belyst.

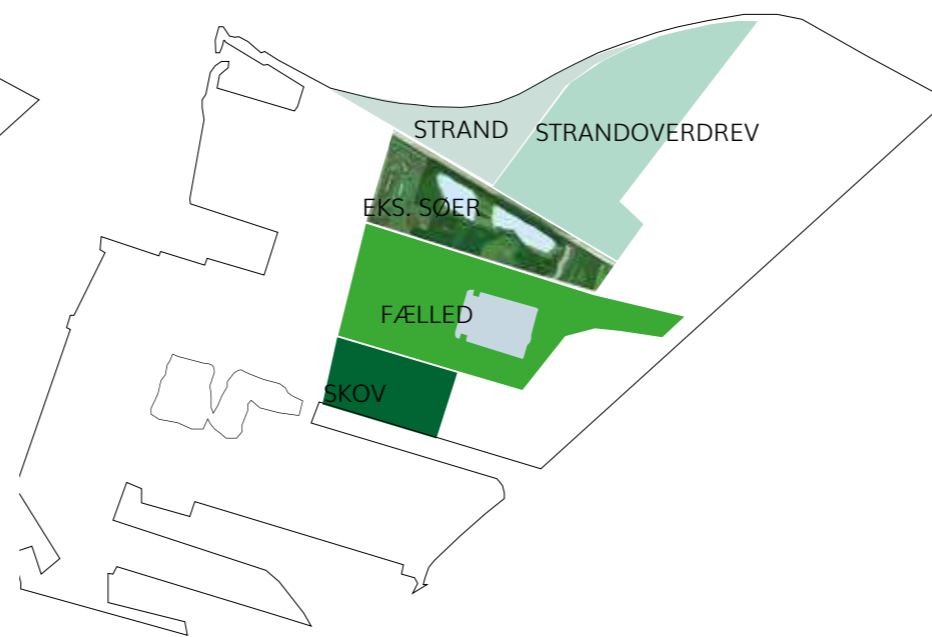
Naturtyper ift. biologisk og rekreativ værdi

Bynær natur kan medvirke til at øge den samlede biologiske mangfoldighed og bidrager samtidig til et bedre miljø. Arealstørrelsen er dog ikke uvæsentlig - små fragmenter af bynatur er som udgangspunkt ikke så modstandsdygtige som store arealer.

For at understøtte størst mulig naturværdi og biologisk mangfoldighed er det helt afgørende, at der etableres et større sammenhængende område, der strækker sig over, og forbinder, flere naturtyper. Et stort, sammenhængende område sikrer samtidig rumlig signifikans i et varieret landskab og muligheden for at bevæge sig rundt i de store, åbne vidder - et af Nordhavns unikke særkender.

Nordhavn Naturpark bør derfor etableres som et stræk i nord-syd-gående retning, da der derved kan opnås et forløb gennem bynær skov over fælled og græsland med eksisterende søer til kystnære habitater. De nævnte naturtyper understøtter alle en bred vifte af rekreative oplevelser.

En enkelt naturtype bør som minimum dække et areal på 5 ha, da vi ved, der er sammenhæng mellem arealstørrelse og biologisk mangfoldighed. En anden faktor er tid, hvorfor det er vigtigt at tage udgangspunkt i allerede eksisterende naturområder, hvor en mangfoldighed af arter allerede har etableret sig - som fx Tippen.

Grønne områder jf. Helhedsplan for Nordhavn, udarbejdet for By og Havn 2019

Naturtyper og størrelse

Strandoverdrev - 25 ha

Strand - 12 ha

Eks. søer/Tippen - 16 ha

Fælled - 35 ha

Skov - 12 ha

Areal i alt 100 ha

En grøn cykelsti forbinder naturparken med resten af Nordhavn.

Mindre stier leder ud til en bred vifte af rekreative oplevelser i hele Nordhavn.

* Vigtige tilstødende områder

Forslag til nye naturtyper

Visualiseringer af fremtidige forhold

Kig fra fælled - over bassinet mod skoven

Mulighed for det lange kig er unikt for området. Stisystemer giver mulighed for at bevæge sig på tværs af området til forskellige aktiviteter

Tippen - udsyn og ophold

Et dæk i landskabet inviterer til pause. Trædestier viser vej til nænsomt etablerede konstruktioner som fugle- og udkigstårne og opholdsplatforme, hvor der er mulighed for at komme op og kigge ud eller tage sig et hvil på turen

Tippen - adgang til vand

Ved de eksisterende søer kan adgang til, og ophold langs, vandkanten fungere som destinationer eller læringsmiljøer, hvor man kan studere vandet nærmere

Det lange kig - fra Tippen ud over havet

En gangbro leder nænsomt gennem det eksisterende terræn så man kan bevæge sig tørskoet mellem søerne og videre ud på Stubben

Konceptsnit, naturtyper

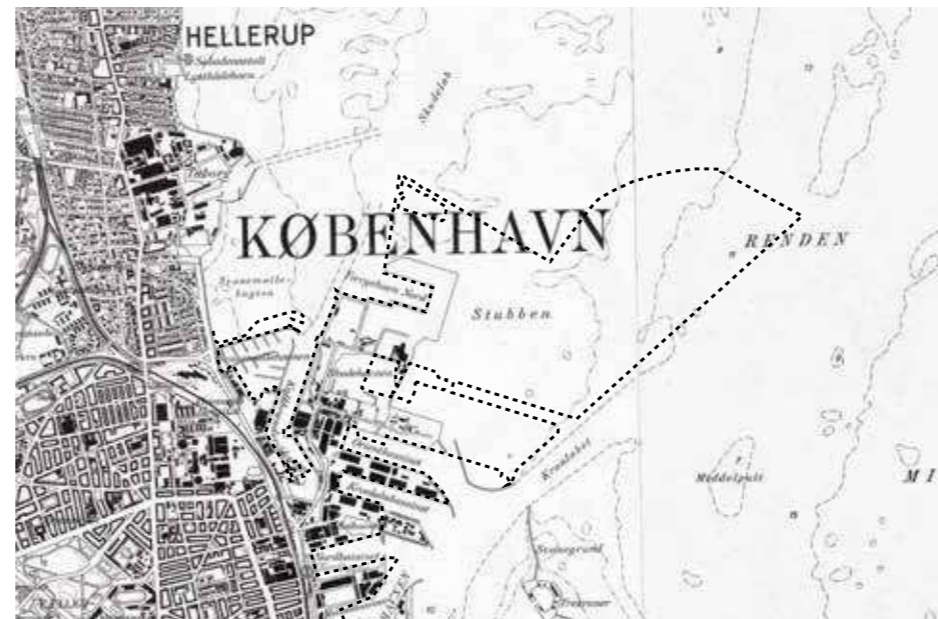

Historiske kort over Nordhavn

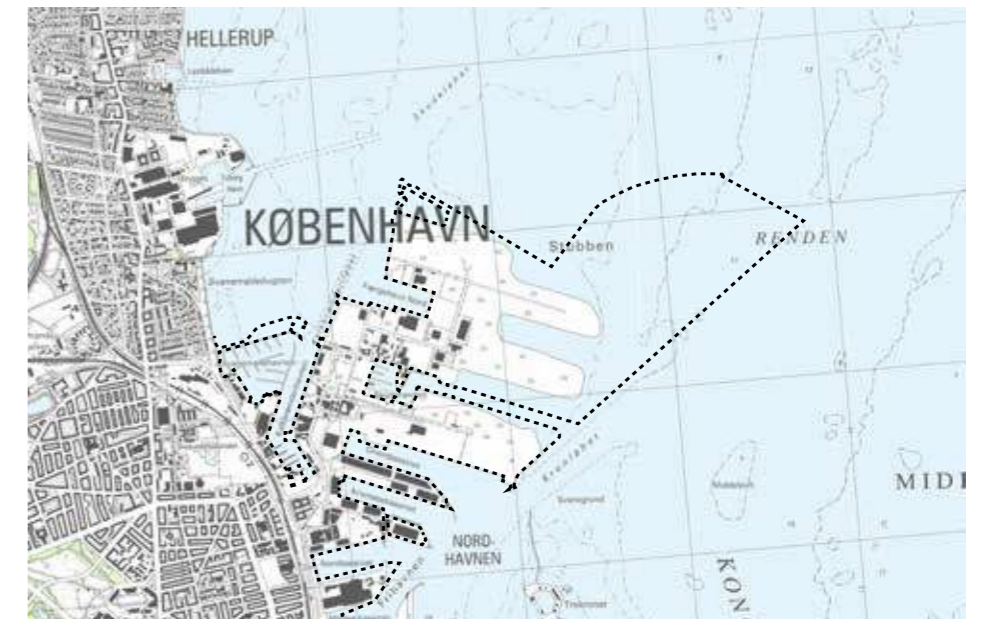
For at imødekomme den voksende havneindustri og skibsfart med større skibe, blev Nordhavn udvidet fra slutningen af 1800-tallet og frem til i dag, hvor området omlægges til byudvikling.

HØJE MÅLEBORDSPLADE 1842-1899

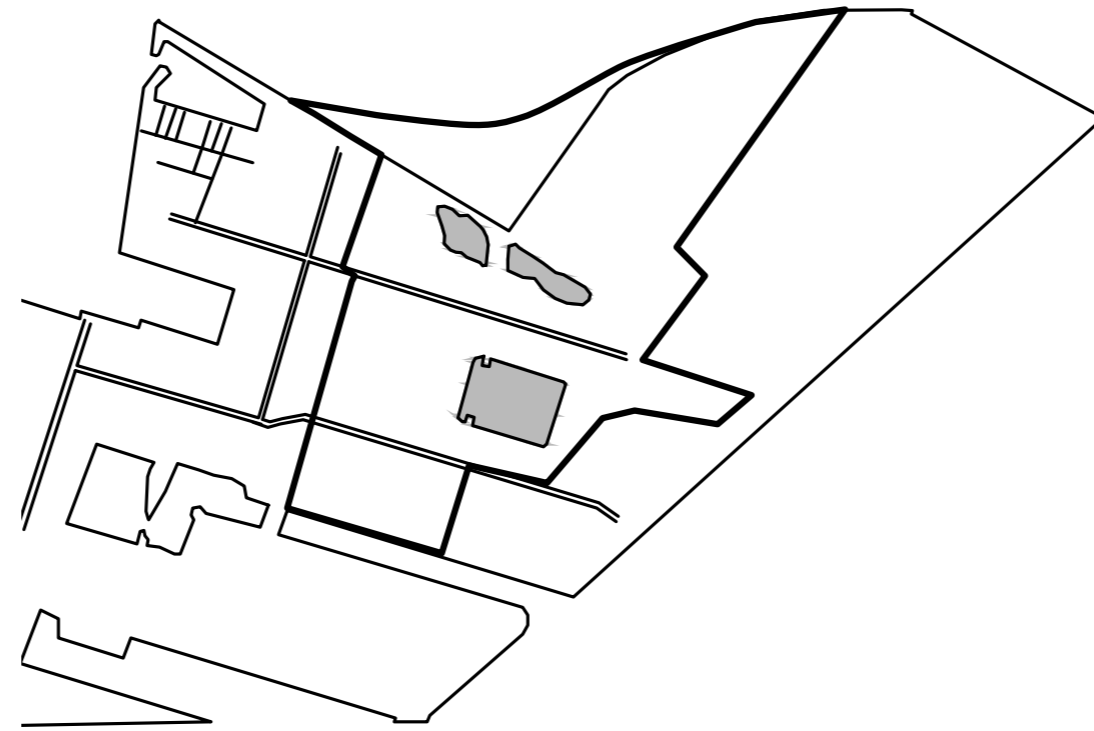
TOPOGRAFISK KORT 1953-1976

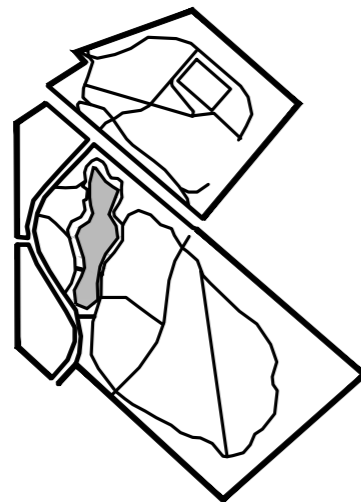
TOPOGRAFISK KORT 1980-2001

----- Nuværende arealafgrænsning

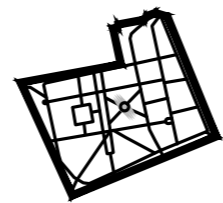
Skala ift. københavnske parker

NORDHAVN NATURPARK
100 HA

FÆLLEDPARKEN
59 HA

KONGENS HAVE
12 HA

FRB. HAVE OG SØNDERMARKEN
64 HA

Ruderalt habitat

Nordhavn fremstår i dag som en mosaik af områder med spontant opståede bevoksninger i forskellige successionsfaser, som er et plantesamfunds udvikling over tid. Naturtypen er et såkaldt ruderal habitat, som er mere eller mindre lysåbne voksesteder stærkt præget af tidligere menneskelig aktivitet og selvgroede bevoksninger, der etablerer sig på bar jord, murværk, bunker af materialer og vejbelægnings. Jorden kan være mineralrig eller næringsfattig, komprimeret og ofte basisk pga. forekomsten af murbrokker. Den store lysindstråling resulterer i et tørt og varmt mikro-klima, som især tilgodeser arter, der er tilpasset og specialiseret til at udnytte denne type ekstreme voksested.

Biodiversitet

Byers vegetation kan generelt opdeles i tre grupper: 1) spontane og naturligt hjemmehørende arter, 2) indførte, dyrkede, forvildede arter og 3) indslæbte eksoter af fremmed oprindelse.

Havneområder er almindelig kendt som særlige hotspots for et sammensurium af arter indslæbt med færdsel og gods. Ruderale habitater er særligt artsrige, da de fleste af vores naturligt hjemmehørende arter - herunder mange et- og toårige arter, kendetegnet ved stor frøproduktion og en exceptionel god evne til at sprede sig - også kan træffes her. Ekstreme mikroklimatiske forhold medvirker til, at store, homogene partier af konkurrencesterke arter ikke har så let ved at etablere sig. Dette er gunstigt for artsmangfoldigheden og ruderale habitater har derfor ofte stor biologisk værdi.

Fremtidige naturtyper

Etableringen af Nordhavn Naturpark bygger videre på områdets eksisterende ruderatkarakter og introducerer flere lysåbne naturtyper, men også krat og skovagtige vegetation

Strand

Ved opfyld og tilførsel af store mængder strandsand eller skærver etableres et strandområde nord for Tippen. Der tilplantes med hjælp eller marehalm alternativt afventes naturlig opvækst af salttolerante arter.

Strandeng

Strandenge udvikles langs beskyttede kyster under indflydelse af tidevand og havets saltholdighed og denne naturtype vil muligvis stedvist udvikle sig i forbindelse med etablering af strandområdet. Afhængig af regionale forskelle som klima, hydrologi, havvandets saltholdighed vil forskellige arter af salttolerante græsser og urter på sigt indfinde sig. Græsning eller høstet.

Strandoverdrev

Etableres foran grus- og råjordsbankerne mod containerterminalen. Knytter sig floristisk til strandenge kendetegnet ved salttålede arter, som ikke er alm. inde i landet. Ikke vanddækket men under påvirkning af nærliggende hav. Græsning, høstet eller afbrændning.

Gråris-klit

Mod containerterminalen etableres gråris- eller havtornklitter på anlagte grus- og råjordsbanker som afskærmning og for at definere fladen med strandoverdrev.

Søer

Med årene har der udviklet sig et naturligt plante- og dyreliv i tilknytning til de to menneskeskabte søer på Tippen, og området fremstår i dag med stor naturværdi.

Fælled

Lysåben vegetation på tør bund med græs- og urtedomineret vegetation og spredte forekomster af træer, buske, krat. Plejes ved græsning, høstet eller afbrændning.

Krat

Tætte bevoksninger af 6-8 m. høje træer på fælleden. Udvalgte områder tilplantes med en blanding af hårdføre, hjemmehørende arter som med tiden udvikler sig til grønne volumener og områder hvor man kan 'forsvinde'. Formentlig er mekanisk bearbejdning af jorden før etablering nødvendig, da ekstreme jordforhold som fx traktose kan påvirke arternes mulighed for at etablere sig.

Skov

Området overfor Levantkaj tilplantes eller tilsås med inspiration i kommunens erfaringer med anlæg af bynære skovbeplantninger, som fx den nye byskov på Selinevej. Artsrige skovplantninger understøtter biologisk mangfoldighed og tilbyder en variation af rekreative oplevelser. Der fokuseres på oplevelsesværdier fra start som fx bunddækkende urteblandinger så den helt unge skov også får værdi.

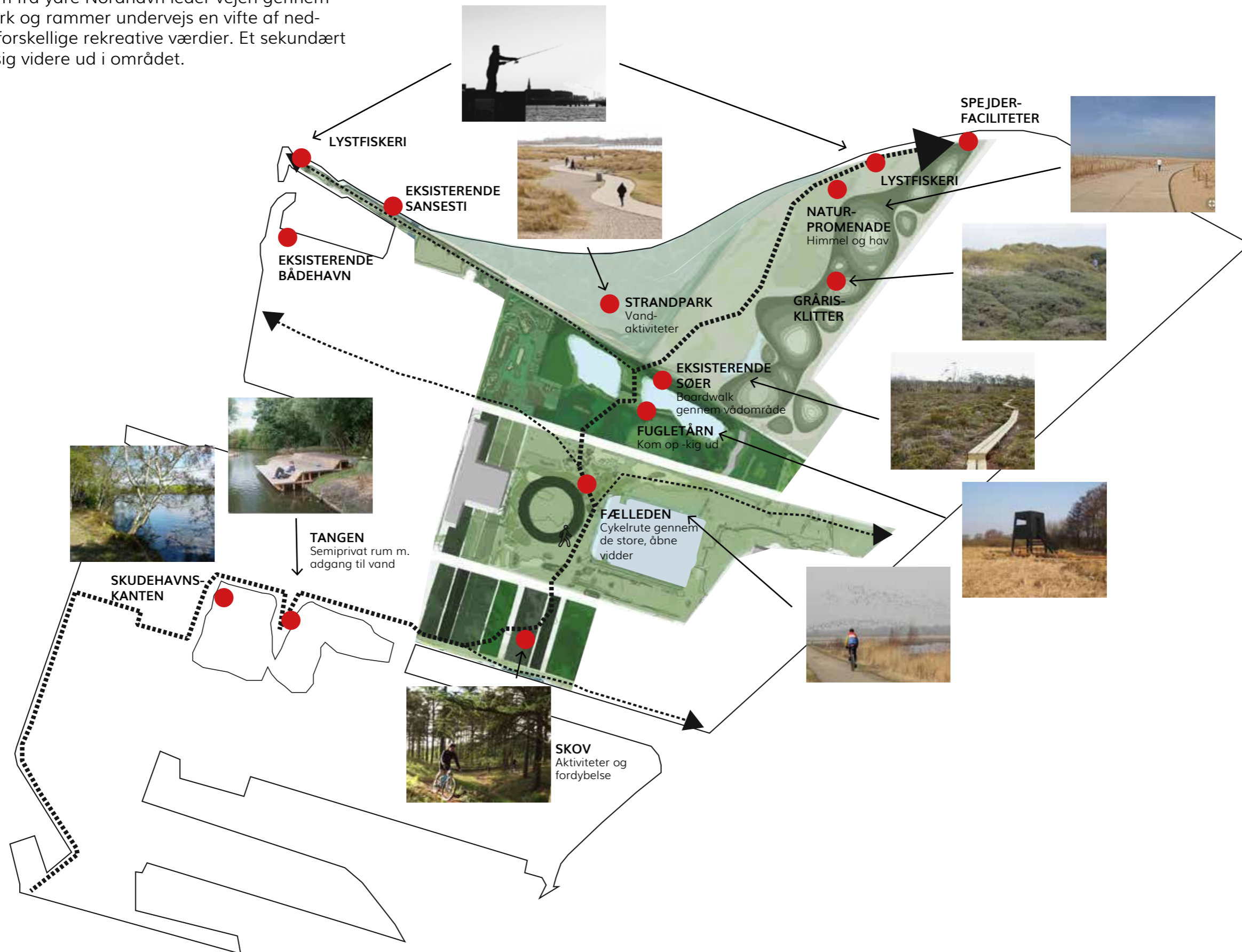

Solitære træer

Over tid vil vedplanter indfinde sig, alternativt kan vi tilplante i udvalgte områder fx nær bebyggelse (kommende kulturhus).

Bevægelse, aktiviteter og ophold

Et primært stisystem fra ydre Nordhavn leder vejen gennem Nordhavn Naturpark og rammer undervejs en vifte af nedslagspunkter med forskellige rekreative værdier. Et sekundært stisystem fordeler sig videre ud i området.

Rumlig karakteristik af eksisterende forhold og udviklingspotentiale

1. Plænen

LOKATION

Rumlig signifikans

Stor, åben flade med udsyn til Levantkajs containerkraner og industrielle karakter. Området defineres af Unicefs bygning mod øst, en større bebyggelse mod vest samt hegn mod befærde trafikåre mod nord, der fungerer som forbindelse til krydstogtterminalen. Ingen terræformationer medvirker til, at området fremstår monotont. Græslandskab af hårdføre og dominerende arter, primært bjergørhvene og regnfan tyder på indhold af organisk materiale i øverste jordlag.

Successionsfase: 2

UDVIKLINGSPOTENTIAL

En skovagtig beplantning med stor volumen opbløder overgangen fra tæt, høj bebyggelse til et nærliggende naturområde. Kiler/bælter i nø/sv-gående retning friholdes og tillader udsyn til fælleden fra fremtidig bebyggelse på Levantkaj.

Etablering af blandingsskov kan få stor betydning for områdets biodiversitet.

Skovagtige beplantninger åbner for en bred vifte af udendørsaktiviteter som fx gåture, mountainbiking ...

... og spejderfaciliteter.

- +
- Åbenheden
Den store skala
Himmelrum
-
- Forblæst
Ingen målpunkter
på fladen

2. Fælleden

LOKATION

Rumlig signifikans

Stort, åbent areal med pionérvækster som græsser og enkelte spredte vedplanter. Området spænder mellem Tunnelfabrikken og krydstogtterminalen. Opleves som mega-skala pga. det flade, udstrakte terræn og den enorme himmel. Maksimal vindeksponeering. Let terræn nær Tunnelfabrikken får mindre, eksisterende vej til at ligge godt i landskabet. Mod øst præges området af komprimeret, næringsfattig jord, med ringe infiltreringsskapacitet, hvilket resulterer i lokale vandpytter på fladen og 'bare' pletter med lidt eller ingen vegetation.

Successionsfase: 2

UDVIKLINGSPOTENTIALE

Området har potentiale til at blive udviklet til fælled med mulighed for mange aktiviteter. Mod vest mere styrede aktiviteter knyttet til det kommende kulturhus.

Mulighed for det lange kig er essentielt for området. Det uendelige perspektiv kan evt. forstærkes med 'kunstige' horisonter som lave terrænhævninger på flader mm. Stisystemer giver mulighed for kan bevæge sig på tværs af området.

Mindre konstruktioner som fugle-/udkigstårne, der giver muligheder for at komme op og kigge langt eller shelters, kan etableres.

Terrænet bearbejdes nænsomt: lave terrænhævninger på flader mm.

Fortætning af beplantningen skaber lokale holdepunkter, mulighed for at 'blive væk' og sætter rummet i perspektiv.

- Det endeløse rum midt i byen
- Vindblæst og udifferentieret

2a. Området nær Tunnelfabrikken

LOKATION

Rumlig signifikans

Arealet defineres mod vest af den store Tunnelfabrik med evt. fremtidig anvendelse som kulturhus. Omkring bygningen ligger bunker/dynger/små høje, hvor vegetation har indfundet sig. Det let hævede terræn, det selvgroede krat og mindre træer skaber en variation af rumlige oplevelser nær bygningen.

Successionsfase: 3

- Åbenheden
Fladen er let varieret mod bygningskanten
- Vegetationen fremstår forsømt

UDVIKLINGSPOTENTIAL

Nær bebyggelsen intensiveres graden af belægning

Ved at arbejde med beplantningsvolumener kan der skabes flere små rum (rum i rummet/ den lille skala i den store).

3. Tippen

LOKATION

Rumlig signifikans

Arealet, der har henligget til fri succession i en årrække, fremstår som et naturområde i en genkendelig skala. Mod vest støder området op til et deponi for råmaterialer. To eksisterende søer (§3-område) med rørgræskanter og bestande af bl.a. blishøns og ænder. Dele af området er indhegnet pga. naturpleje med græssere. Stedvist bløde terrænformer giver mulighed for læ og korte og lange kig oppe og nede. Eksisterende trædestier. Græslandskab med spredte træer og krat. Biologisk mangfoldighed, bl. grundet tidsmæssig kontinuitet, inkl. flere sjældne arter. Yndet område for fugle-entusiaster. Vandsiden mod nord er kystsikret med stenskråningsløsning. Mulighed for fiskeri. Fantastisk udsigt.

Successionsfase: 3

UDVIKLINGSPOTENTIAL

Af hensyn til eks. flora og fauna bør alle tiltag på Tippen være af simpel karakter - og kunne foretages nænsomt og forsigtigt. Etablering af få nedslagspunkter som fx et fugletårn skaber mulighed for at komme op og kigge ud.

Ved at etablere simple boardwalks, som supplement til de eksisterende trædestier, kan besøgende ledes uden om særligt følsomme områder (beskyttelse af flora og fauna).

Supplere med spredte, solitære mindre træer i den nordvestlige del, fx hvid- eller rødtjørn

Tilsætte spredte grupper af store, solitære træer for at øge volumen i den nordvestlige del, fx seljepil.

Små dæk eller broer skaber adgang til fx den ene sø.

- +** Adgang til vand
Dyreliv
Ynglested for grønbroget tudse
Eksisterende søer
- Kystsikring gør kanten til havet utilgængelig
Rørgræs gør kanten til søen utilgængelig

4. Stubben

LOKATION

Rumlig signifikans

Arealet fremstår som en stor, åben flade med spredte forekomster af et- og toårige urter. Området bærer præg af at være etableret for nylig. Mod vest foregår løbende opfyldning. Mange pytter tyder på komprimeret jord med ringe infiltrationsevne. Vandside er kystsikret med stenskråningsløsning. Mulighed for fiskeri. Fantastisk udsigt.

Successionsfase: 1

+

Adgang til vand
Himmelrum
Fantastisk udsigt

—

Kystsikring gør kanten til havet svært tilgængelig

UDVIKLINGSPOTENTIAL

Eksisterende ruderalvegetation får lov at udvikle sig a la Peberholm.

Få, simple indgreb og nænsom bearbejdning af terrænet sikrer, at den eksisterende følelse af endeløshed/storhed bevares.

I driftsplanen defineres en plan for udtynding, samt for områder, der tillades at springe i skov.

Områdets virgine karakter (opfyldt tidligere industriområde) bevares vha. fx synlige brokker og terrænmodulering.

Afhængig af de andre 'naturtyper' der etableres, vælges en grad af mere eller mindre tilgroning, for at tiltrække flere arter - jo flere naturtyper, jo mere fauna kan vi potentielt tiltrække.

5. Deponi - øst

LOKATION

Rumlig signifikans

Mindre område defineret af solide vægge på alle fire sider. På arealet ligger bunker af jord, grus og brokker spredt ud over området. Arealet bærer præg af stadig at være et aktivt arbejdsrum, hvor der bliver tilkørt og hentet jord.

Successionsfase: 0-1

UDVIKLINGSPOTENTIAL

At sikre bunkerne og etablere fast belægning vil skabe et 'urbant bakkelandskab', midt i naturparken, med fine muligheder for aktiviteter på hjul. Terrænformerne peger tilbage mod områdets industrielle historie.

Området udlægges til fri succession, og på sigt vil der udvikle sig et mindre 'bakkelandskab' på mineraljordsbunkerne. Herfra kan området overgå til naturlegeplads.

- Dramatisk terræn skaber mulighed for både leg og overblik
- Løs jord er usikkert og utilgængeligt og skal stabiliseres

6. Deponi - vest

LOKATION

Rumlig signifikans

Mindre område omkranset af solide vægge på alle fire sider. På arealet ligger stejle bunker af jord, grus og brokker. Arealet bærer præg af stadig at være et aktivt arbejdsrum, hvor der bliver tilkørt og hentet jord. Bunkerne i kanten af området ser ud til at have en mere permanent funktion, idet en let græsvegetation har indfundet sig.

Successionsfase: 0-1

UDVIKLINGSPOTENTIAL

Området udlægges til fri succession, og på sigt vil der udvikle sig et mindre 'bakkelandskab' på mineraljordsbunkerne. Herfra kan området overgå til naturlegeplads.

- Klart defineret område
Bakket terræn
- Løs jord er usikkert og
utilgængeligt og skal
stabiliseres

7. Lystbådehavnen

LOKATION

Rumlig signifikans

Et smalt rum, der følger havkanten på den ene side og den selvbyggede lystfiskerby på den anden side. Stenkanten ned til vandet bliver ét sted brudt af en lille stenstrand, med mulighed for fiskeri. Udsyn til Svanemølleværket, Tuborg Havn og et langstrakt syn op ad den nordlige kyst. Primært lave græsser med få buske i kantzonen. Området er i brug og der er skabt en lille lokalitet.

Successionsfase: 3

UDVIKLINGSPOTENTIAL

Udvalgte steder indplantes der buske, der kan skærme for vinden og danne rum.

Kystsikring kan kombineres med etablering sandstrand

 Udsyn
Mulighed for fiskeri
Adgang til vand

 Vindeksponeret

8. Skudehavnskanten

LOKATION

Rumlig signifikans

Spredte, selvgroede arter har etableret sig langs kanten af havnebassinet og opbløder overgang mellem land og vand. Den store skala brydes af de spredte vækster. Et par steder i området mod landsiden ses selvgroede skovagtige bevoksninger brudt af lille stiforløb.

Successionsfase: 3-4

UDVIKLINGSPOTENTIAL

Eksisterende kantvegetation udtyndes. Derved skabes adgang til vandet som yderligere kan forstærkes ved etablering af opholdsdæk.

Mod landsiden indplantes træer, som supplement til den eksisterende bevoksning, og for at fortætte og opnå skovagtig karakter. En simpel grussti tillader færdsel langs Skudehavnskanten.

Eksisterende skovagtige bevoksninger med trædestier bevares

Området fungerer allerede som rekreativt areal
Eksisterende trædesti langs kajkanten

Området fremstår forsømt og misligholdt

9. Tangen

LOKATION

Rumlig signifikans

Arealet fremstår som en halvø i havnebassinnet. Åben flade med spredte forekomster af yngre vedplanter og græsser. Spredte forekomster af tyndt muldlag/overfladejord. 180 graders udsyn til de omkringliggende kajbebyggelser. Oplevelse af et lille, halvprivat grønt område med stort udsyn.

Successionsfase: 2-3

- Adgang til vand
Oplevelse af 'rum i rummet'
- Vegetationen fremstår misligholdt

UDVIKLINGSPOTENTIAL

Et enkelt stisystem gør færdsel i området mere attraktivt.

Eksisterende arter får lov at udvikle sig i definerede områder

Lille dæk eller bro skaber muligheder for adgang til vand (fx kajakoptag) og ophold.

Værktøjsskabe

JORD

- Omfordel eksisterende (rå)jord – opgrav, placér på ny, lav lokale skrab i jordoverfalden. Al modulering af terrænet vil aktivere potentielt eksisterende frøbanker
- Tilfør kun muld ved plantning af træer tæt ved bebyggelse
- Pod/transplanter vækstsubstrater fra ruderaer i området bl.a. a la InfraNatures plejeplan KBH

HYDROLOGI

- Understøt naturlig hydrologi
- Etabler små vandhuller, der ikke tørrer ud i sommerperioderne
- Sikr overfladevand på arealerne, fx ved bevidst jordkomprimering
- Etabler deciderede nye kanaler i området

PLANTER

- Bevar det selvgroede udtryk. Nær bebyggelse kan vegetationen have karakter af mere kulturpræget vegetation.
- Skab strukturvariation, rumlig volumen og læ i græslandskaber ved indplantning af solitære træer og grupper af træer.
- Udtynd og gennemgå eksisterende vegetation - genbrug i videst mulige omfang - der er stor kvalitet i den eksisterende natur, ikke mindst biologisk
- Tilfør overvejende hjemmehørende, robuste (ruderaer-)arter, der er tolerante overfor, og formår at etablere sig under, ekstreme mikroklimatiske forhold som fx ekstrem varme, tørke, våd jord, stærk blæst og komprimeret jord
- Udså vilde urter - frøblandinger eller enkle arter som danner store tæpper fx. vild gulerod, lægeoksetunge eller stenurt
- Tillad en potentiel, lokal frøbank at spire. Lad eksisterende vegetation i forskellige successionsfaser udvikle sig

AKTIVITETER

- Etabler fugle- og/eller udkigstårne
- Etabler små trædek eller broer i overgangen fra vand til land
- Etabler shelters
- Etabler bænke ved særlige udsigtspunkter
- Etabler løbestier
- Etabler informationstavler om den lokale natur
- Etabler sansehaver
- Etabler steder at fiske fra

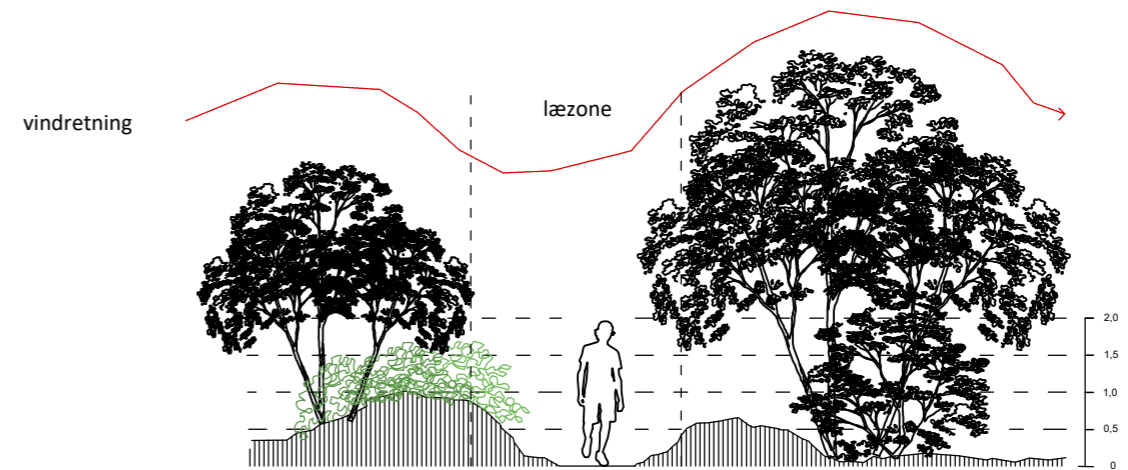
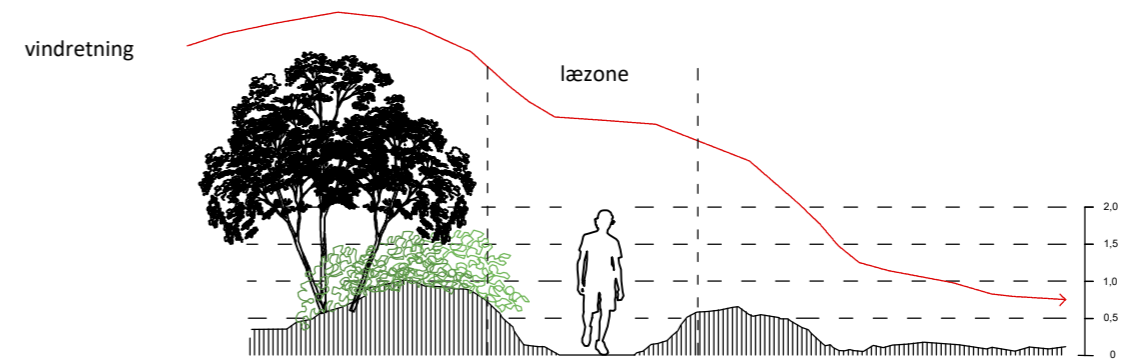
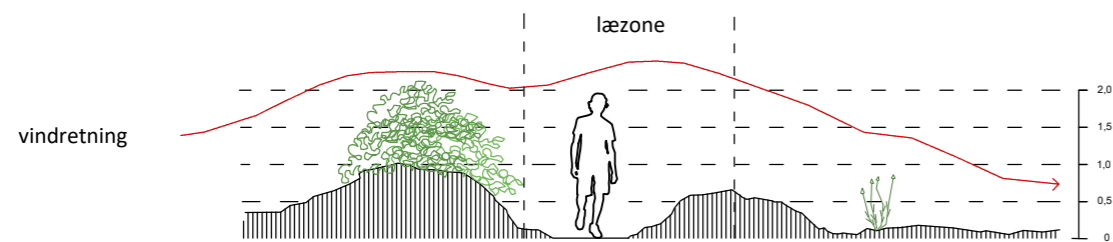
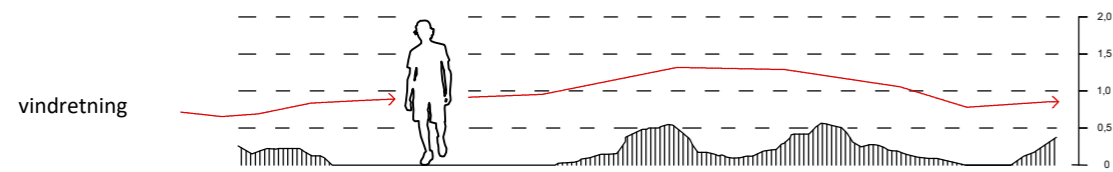
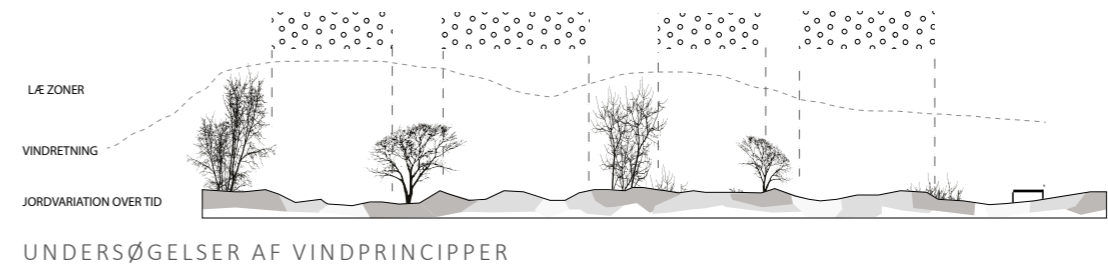
PLEJEMÅL / TILTAG

- Styr den naturlige tilgroning ved ændringer af konkurrenceforhold, som afbryder eller påvirker den naturlige succession. En sammenhængende lysåben natur, understøtter størst mulig biologisk mangfoldighed
- Hav ekstensiv drift som mål
- Udvælg områder og lad dem henligge til tilgroning
- Fjern afklip fra området for ikke at næringsberige jorden
- Ryd vedagtig opvækst
- Ryd urteagtig og græsagtig opvækst ved høslet eller punktvis afbrændinger
- Drift området ved græsning - OBS på øget tilførsel af næringsstoffer.
- OBS på INGEN tilskuds fodring i området.
- Benyt maskinel slåning nær kulturhuset og/eller ved stisystemer/udsigtspunkter.
- INGEN brug af kemisk bekæmpelse
- Bekæmp invasive arter

Læskabende vegetation

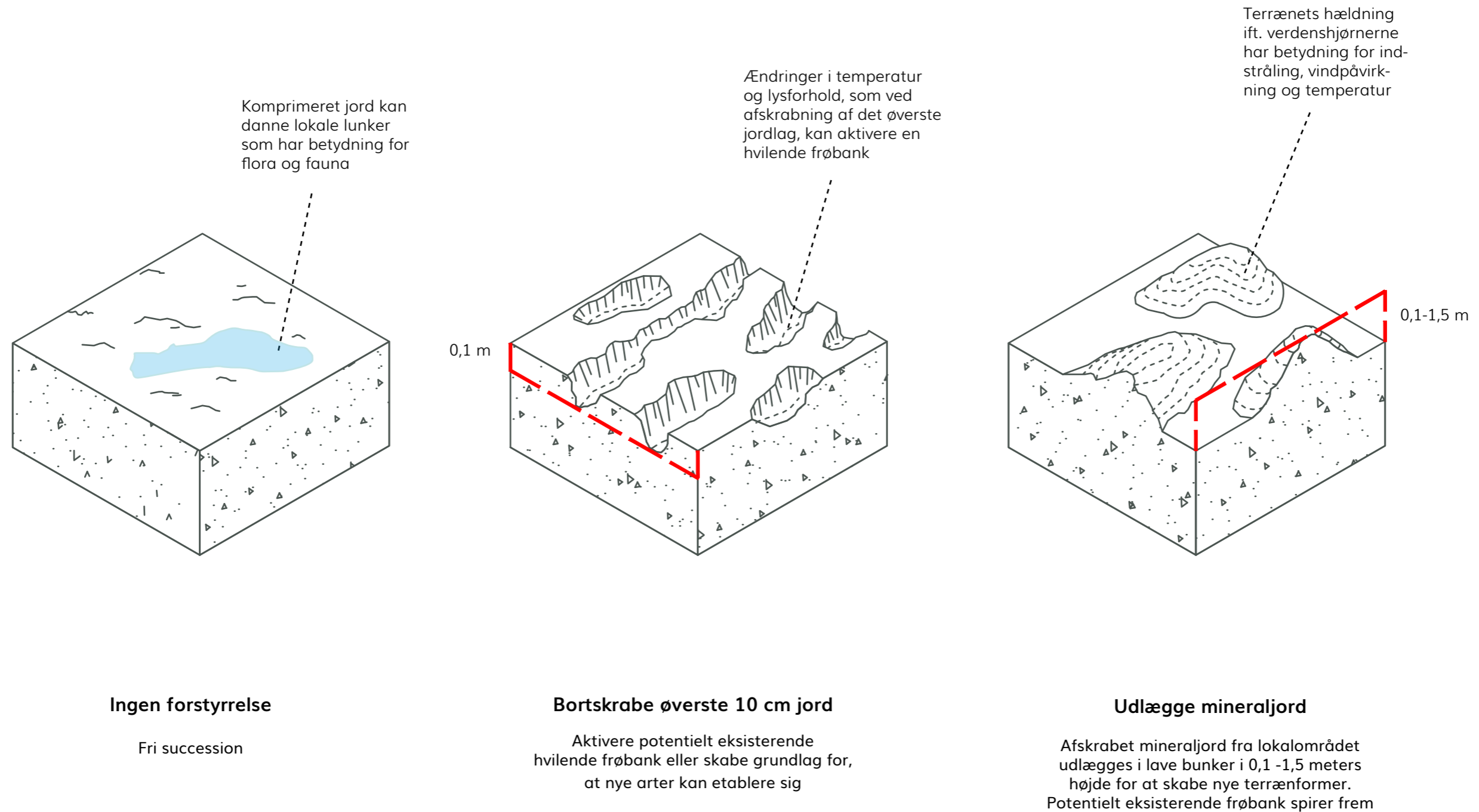
Vindomsuste åbne flader og kraftig turbulens ifm. høje bygninger, som fx ved det kommende kulturhus, kan influere brugernes oplevelser. Strategiske placeringer af læskabende beplantninger kan skærme for vinden.

Kraftig turbulens påvirker det lokale mikroklima og skabe ugunstige vækstforhold, hvorfor allerede etablerede vedagtige bevoksninger så vidt muligt bør bevares og særligt robuste arter bør vælges, hvor der indplantes.

Forstyrrelser og mikroklima

Lokale bearbejdnings af terrænet, som ændringer i topografien, vil påvirke eksisterende biologiske forhold. Det lokale mikroklima har betydning for flora og faunas udbredelse. Faktorer, der påvirker, er bl.a. jordbundens beskaffenhed (materiale og porøsitet), evt. plantedækkes tæthed og volumen, kuperet terræn og terrænets hældning og orientering ift. verdenshjørnerne.

Midlertidige interventioner / grøn byggemodning

Tre enkle greb kan danne basis for midlertidige interventioner

1

Aktivering af eksisterende frøbank

Øverste 10 cm jord bortskræbes, hvorved den potentielt eksisterende frøbank aktiveres

+ Billig og nem metode.

Store områder dækket af en- og flerårige karakterurter kan spire frem i løbet af få måneder og danne et helt nyt landskab.

Den afskrabede jord kan placeres andre steder i området, hvormed store flader kan brydes af nye, lokale terrænformationer.

- Usikkert hvilke arter, der vil indfinde sig og i hvilket tempo.

2

Tilsåning med frøblanding

Øverste 10 cm jord bortskræbes og området tilsås med frøblanding af hjemmehørende urter, både et- og flerårige, alternativt kun én enkelt art

+ Udtrykket kan i høj grad styres ved at blande specifikke frøblandinger eller udså en enkelt art.

Afskrab kan placeres andre steder i området, hvormed store flader kan brydes af lokale terrænformationer.

- Udtrykket er ikke statisk. De fleste blomstrende urter vil i løbet af få år udkonkurreres af flerårige græsser, hvorefter interventionen må foretages påny.

Et årligt høslet (alternativt afbrænding), inkl. fjernelse af afklip, er nødvendigt for at bibeholde en næringsfattig jord.

3

Udlægning af mineraljord

Der tilføres afskrabet mineraljord eller sand/grus fra området for at ændre topografien lokalt. Bunkerne kan efterlades til naturlig succession eller tilsås/tilplantes

+ Ved placering af mineraljord i bunker/lave bakker vil store, endeløse flader brydes. Terrænformationer kan desuden fungere som guidelines og fikspunkter, når man bevæger sig rundt i landskabet. Skalaen omkring bunkerne er genkendelig og bunkerne kan, afhængig af højde, skabe læ og følelsen af beskyttelse.

Grundet skråningernes forskellige soleksponering dannes forskellige mikroklimaer, der kan tiltrække mikro- og makrofauna.

Forskellige typer mineraljorde vil skabe grobund for dannelse af forskellige habitater i lille skala.

Forslag til midlertidig udnyttelse af eksisterende arealer

■■■■■ Hegn foreslås fjernet så der skabes naturlig sammenhæng mellem de forskellige områder.

□□□□□ Eksisterende hegn.

— Sti slået i græs fører gennem området. Et enkelt og forståeligt greb, der kun kræver slåning få gange om året, da besøgende naturligt vil holde stien ved lige. Langs vandet ledes stien helt ud til spidsen.

■ Område hvor forskellige forstyrrelser af jorden kan tages i brug for at skabe nye, attraktive oplevelser og udflugtsmål i Nordhavn.

5 vigtige punkter for videre kommunikation

- 1 Arealstørrelse og biodiversitet**

Vil man fremme biodiversiteten i Nordhavn er det afgørende at etablere naturparken som et større, sammenhængende område, der griber fat i flere naturtyper og forbinder flere biotoper. Små 'øer' af bynatur har ikke samme modstandsdygtighed som store, sammenhængende områder, de er sårbare og mindre robuste bl.a. fordi arts-genetikken ikke kan fornyes. Store, lysåbne arealer er et rigtig godt udgangspunkt for på sigt at tiltrække en stor artsdiversitet.
- 2 Arealstørrelse og rum**

Store arealer skaber værdifulde rekreative rum i byen og plads til, at naturen kan udvikle sig på egne præmisser. Oplevelsen af 'store, åbne vidder' - himmel og hav - er helt særlig for Nordhavn, og en større sammenhængende naturpark vil kunne skabe rumlige, naturmæssige oplevelser, og sammenhæng med vandet, helt tæt på byen.
- 3 Eksisterende §3-område**

Ferskvandsområder i bynær sammenhæng er en sjældenhed, og det eksisterende §3-område Tippen er en unik naturlokalitet i Københavns Kommune. Græslandskabet og de to eksisterende søer er levested for et stort antal arter, herunder Grønbroget tudse, der er beskyttet af Habitatdirektivet. Dette ældre, eksisterende naturområde har stor biologisk og rekreativ værdi samt naturpædagogisk potentiale.
- 4 Robuste løsninger**

Ved at fokusere på naturbaserede og resiliente løsninger, kan Nordhavn udvikles til et helt særligt sted inspireret af den eksisterende naturs processer.
- 5 Midlertidige tiltag**

Ved at starte allerede nu med 1) bortskaffelse af eksisterende hegn for at skabe adgang og 2) midlertidige tiltag/grøn byggemodning som udsåning af frøblandinger og/eller forstyrrelser i det øverste jordlag, for at fremme opvækst af blomstrende urter, kan Nordhavn vokse i borgernes bevidsthed som en ny bydel med stort rekreativt og naturmæssigt potentiale og områdets eksisterende værdier og potentialer blive belyst.